

Διασφάλιση Ποιότητας

Βασικό εργαλείο για τη Λειτουργία της ενιαίας αγοράς

Δρ Κυριάκος Τσιμίλλης
ktsimillis@cytanet.com.cy

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

1

Συντμήσεις

Παρά το γεγονός ότι στο πλαίσιο της παρουσίασης δεν είναι δυνατή η ανάλυση όλων των όρων, η επεξήγηση των συντμήσεων κρίνεται αναγκαία.

- CAB : Conformity assessment body
- CE Mark : Declaration of conformity
- CIPM : International Committee for Weights and Measures
- CITAC : Co-operation on International Traceability in Analytical Chemistry
- CRM : Certified reference material
- EA : European cooperation for Accreditation
- ECCCLM : European Communities Confederation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine
(συνέχεια)

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

2

Συντμήσεις (2)

- EN : European Standard
- Eurachem : A focus for Analytical Chemistry in Europe
- Eurolab : European Federation of National Associations of Measurement, Testing and Analytical Laboratories
- GLP : Good Laboratory Practice
- GMP : Good Manufacturing Practice
- HACCP : Hazard Analysis and Critical Control Points
- IAF : International Accreditation Forum
- IEC : International Electrotechnical Committee
- IFCC : International Federation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine
- ILAC : International Laboratory Accreditation Cooperation

(συνέχεια)

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

3

Συντμήσεις (3)

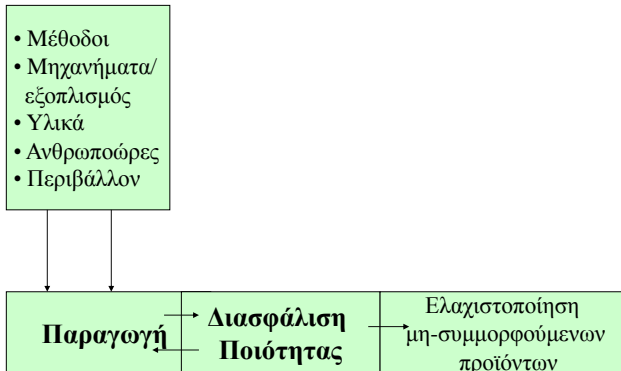
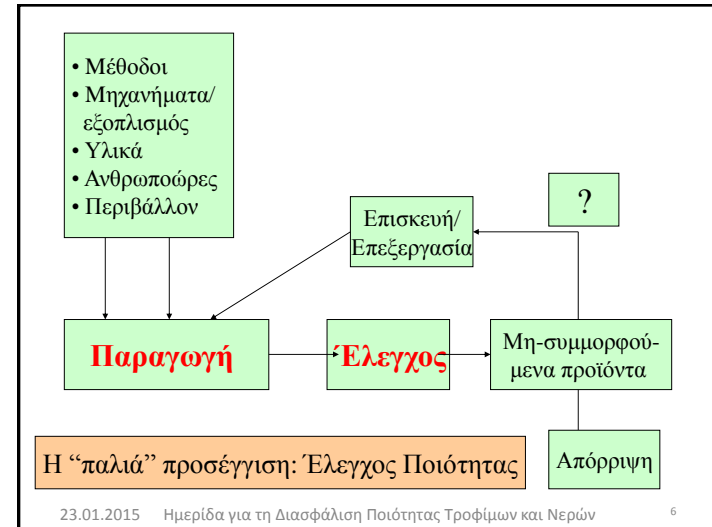
- ISO : International Organization for Standardization
- IUPAC : International Union of Pure and Applied Chemistry
- MLA : Multilateral Agreement
- MRA : Mutual Recognition Arrangement
- NAB : National Accreditation Body
- OHSAS : Occupational Health and Safety
- PT : Proficiency testing schemes
- QA : Quality assurance
- RM : Reference material
- TY : Τεχνικός Υπεύθυνος
- ΥΠ : Υπεύθυνος Ποιότητας

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

4

Ποιότητα είναι...

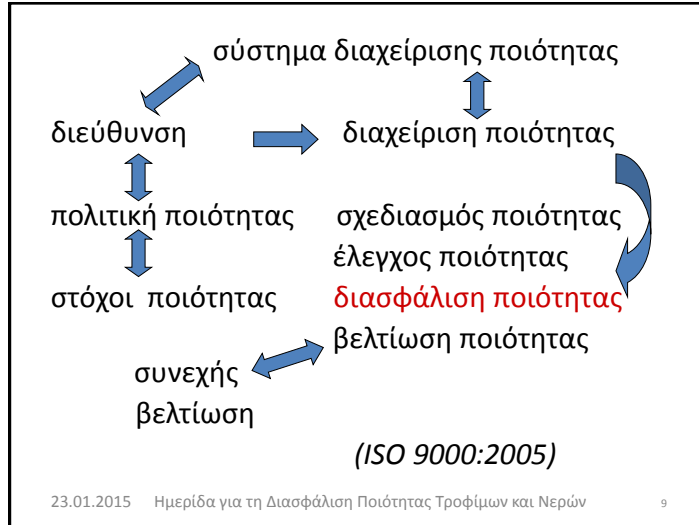
ο βαθμός στον οποίο ένα σύνολο χαρακτηριστικών (προϊόντος ή υπηρεσίας) ικανοποιεί καθορισμένες απαιτήσεις (ISO 9000:2005)

Η σύγχρονη προσέγγιση: Διασφάλιση Ποιότητας

Διασφάλιση Ποιότητας ορίζεται...

ως μέρος της διαχείρισης ποιότητας που επικεντρώνεται στην **εξασφάλιση εμπιστοσύνης** ότι οι απαιτήσεις σε σχέση με την ποιότητα ικανοποιούνται (ISO 9000:2005)

Συστατικά της τεχνικής αυτής γλώσσας

είναι τα παρακάτω:

- Τυποποίηση – Ετοιμασία και εφαρμογή προτύπων
- Τεχνικοί κανόνες – νομοθεσία
- Εργαστηριακή υποδομή
- Μετρολογική υποδομή
- Πιστοποίηση
- Διαπίστευση

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

11

Αξιολόγηση της συμμόρφωσης...

σημαίνει την τεκμηρίωση ότι **καθορισμένες απαιτήσεις** που αναφέρονται σε προϊόν, διεργασία, σύστημα, πρόσωπο ή οργανισμό **ικανοποιούνται***.

Η υπηρεσία αυτή παρέχεται από τους οργανισμούς αξιολόγησης της συμμόρφωσης*, δηλ. **εργαστήρια** ελέγχου ή διακρίβωσης, φορείς **ελέγχου** και φορείς **πιστοποίησης****.

* ISO 17000:2004

** Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 765/2008

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

12

Οι έννοιες αυτές

βρίσκουν εφαρμογή και χρησιμότητα σε πλείστες δραστηριότητες που αναφέρονται σε προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες. Η εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης ποιότητας διευκολύνει την **επικοινωνία** των εμπλεκόμενων που είναι απόλυτα αναγκαία.

- Στα εργαστήρια που σχετίζονται με τρόφιμα, υπηρεσίες υγείας και θέματα ασφάλειας η ανάγκη για **αξιόπιστες μετρήσεις, αποτελέσματα και συμπεράσματα** είναι αναμφισβήτητη
- Στα εργαστήρια **R&D** ακολουθούνται ανάλογες προσεγγίσεις

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

13

Πιστοποίηση είναι...

Third-party **attestation*** related to products, processes, systems or persons (*ISO 17000, cl. 5.5*)

Note: *applicable to all objects of conformity assessment EXCEPT for conformity assessment bodies themselves to which accreditation is applicable*

***Attestation** refers to the issue of a statement, based on a decision following review, that **fulfilment of specified requirements** has been demonstrated

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

14

Διαπίστευση είναι...

Third-party attestation related to a conformity assessment body conveying formal demonstration of its **competence** to carry out specific conformity assessment tasks (*ISO 17000, cl.5.6*)

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

15

Πώς διασφαλίζεται η αξιοπιστία των μετρήσεων...

Διαπίστευση

Αξιοπιστία

- ✓ Επάρκεια προσωπικού
- ✓ Καταλληλότητα συσκευών/χώρου
- ✓ Ιχνηλασιμότητα/ Διακρίβωση εξοπλισμού
- ✓ Εσωτερικός έλεγχος ποιότητας
- ✓ Διεργαστηριακές συγκρίσεις
- ✓ Επικύρωση /επαλήθευση μεθόδων
- ✓ Αβεβαιότητα μετρήσεων

Σύστημα Ποιότητας (→ Πιστοποίηση?)

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

16

Οι απαιτήσεις καθορίζονται...

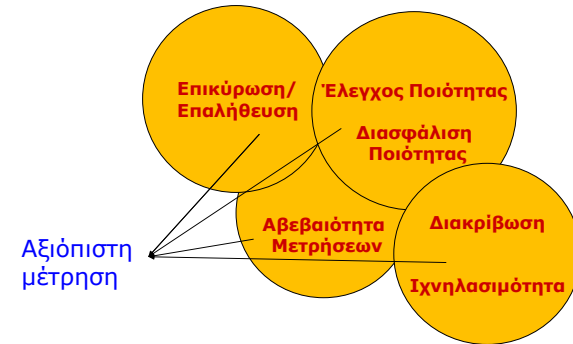
σε διεθνή (και εθνικά) πρότυπα

→ **Οι διαχειριστικές απαιτήσεις στα**

- ISO 9001:2008 – Quality Management requirements, ή
- ISO/IEC 17025 : 2005 General requirements for the competence of testing and calibration laboratories (Κεφάλαιο 4), ή

→ **Οι τεχνικές απαιτήσεις στο**
ISO/IEC 17025 : 2005 (Κεφάλαιο 5)

Για αξιόπιστες μετρήσεις...

Τι χρειάζεται για μια μέτρηση;

- Μέθοδος
- Εξοπλισμός
- Περιβαλλοντικές συνθήκες
- Γνώση – Κατάρτιση - Εμπειρία

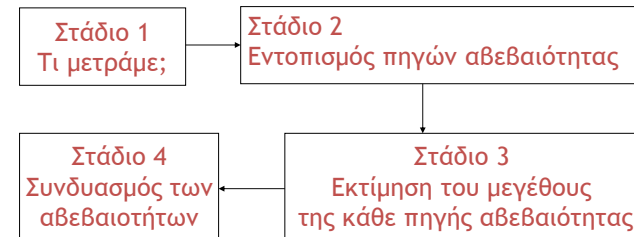
- **Πόσο σίγουροι είμαστε** για την ορθότητα της μέτρησης;
- **Ποιο είναι το κόστος** από μη αξιόπιστες μετρήσεις;
- **Σε πλείστες περιπτώσεις το κόστος** της ανεπάρκειας αξιοπιστίας είναι σύνθετο και όχι μόνο υλικό!

Η αβεβαιότητα σχετίζεται...

και αντανακλά τα διάφορα σφάλματα από όλες τις πιθανές πηγές. Πρόκειται για

- τα **τυχαία** σφάλματα και
- τα **συστηματικά** σφάλματα

Ανάλυση σταδίων

Ο υπολογισμός της αβεβαιότητας...

συμβάλλει στην **αξιοπιστία** των μετρήσεων!

Πελάτες/χρήστες των εργαστηριακών αποτελεσμάτων συχνά “δυσφορούν” με την αβεβαιότητα των μετρήσεων.

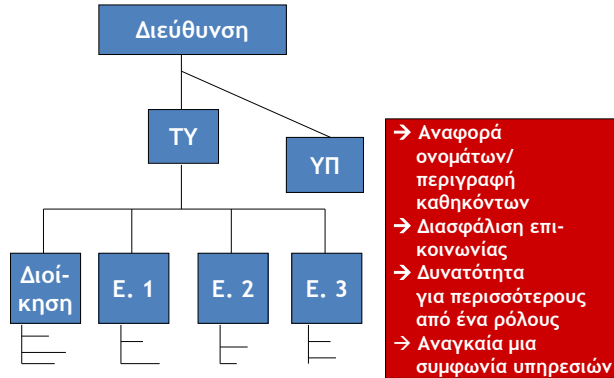
Τα εργαστήρια συχνά θεωρούν αυτή την απαίτηση του Προτύπου ως ένα αχρείαστο φορτίο.

Χρειάζεται μια **τεκμηρίωση!**

➔ Σύστημα Διαχείρισης που συντίθεται από τα παρακάτω:

- το **Εγχειρίδιο Ποιότητας**
- τις **Διαδικασίες**
- τις **Οδηγίες Εργασίας**
- τα **Έντυπα**
- Εξωτερικά έγγραφα** (Νομοθεσίες, Πρότυπα, Κανονισμοί)

Οργανωτική δομή

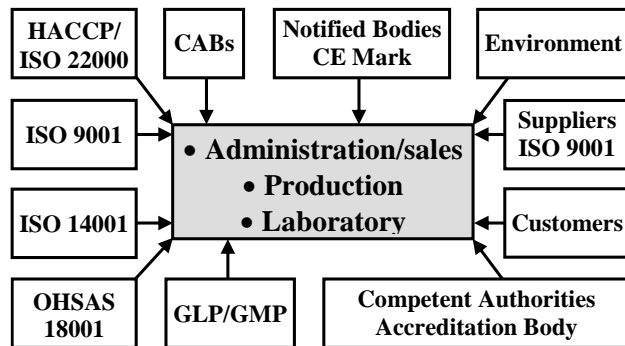
23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών 25

Απαραίτητα πρότυπα και οδηγίες...

- **ISO/IEC 17000** – Conformity assessment-Vocabulary and general principles
  - **ISO/IEC 17025** - General requirements for the competence of testing and calibration laboratories
  - **ISO/IEC Guide 2:** Standardization and related activities
  - **ISO/IEC Guide 99:** International general concepts and associated terms (**VIM**)
  - Accreditation for **microbiological laboratories***
  - The guide for **analytical laboratories*** (υπό αναθεώρηση)
  - Quality Assurance for **R&D*** (υπό αναθεώρηση)
- * *Eurachem Guides*

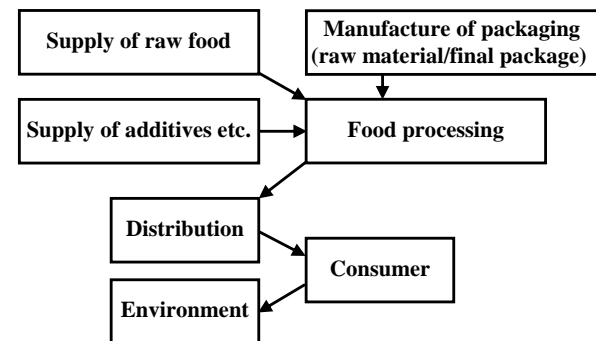
23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών 26

Το περιβάλλον μιας βιομηχανικής μονάδας

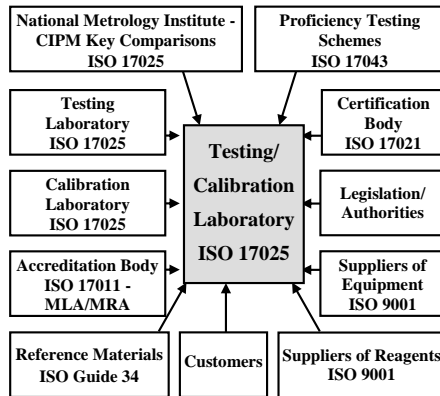
23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών 27

Τα διαδοχικά στάδια στη διάθεση τροφίμων

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών 28

Το περιβάλλον ενός εργαστηρίου

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

29

Στα διαγράμματα απεικονίζονται...

παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα, βρίσκονται όμως εκτός του ελέγχου της βιομηχανίας ή του εργαστηρίου, συγκεκριμένα

- προμήθεια πρώτων υλών, υλικών συσκευασίας
- διακρίβωση εξοπλισμού /ιχνηλασιμότητα
- πιστοποιημένα υλικά αναφοράς (CRM, RM)
- διεργαστηριακά σχήματα (PT)
- προμήθεια εξοπλισμού, αντιδραστηρίων και αναλωσίμων
- υποεργολάβοι

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

30

Διακρίβωση είναι...

η διαδικασία η οποία μέσα από διαδοχικές συγκρίσεις εγκαθιστά μια σχέση ανάμεσα σε μετρούμενα μεγέθη και εθνικά ή διεθνή πρότυπα, δίνοντας τη δυνατότητα αξιοποίησης μιας πληροφορίας στην έκφραση ενός αποτελέσματος μέτρησης δηλ. **αριθμού, αναφοράς και αβεβαιότητας** (VIM 3).

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

31

Τα εργαστήρια διακριβώσεων...

αποτελούν βασικούς **προμηθευτές υπηρεσιών** για όλα τα εργαστήρια (**δοκιμών** και άλλα εργαστήρια **διακρίβωσης**, χαμηλότερου επιπέδου στην ιεραρχική αλληλουχία συγκρίσεων).

→Ο καθορισμός της **συχνότητας** αποτελεί **ευθύνη** του εργαστηρίου.

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

32

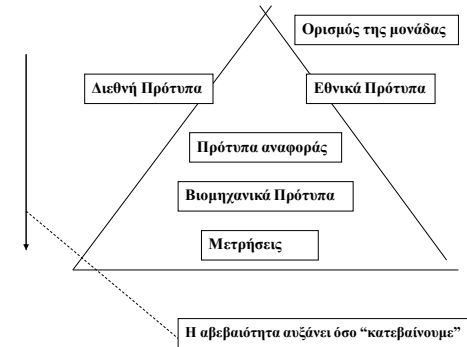

Η διακρίβωση των οργάνων...

είναι αναγκαία ώστε να ελέγχεται περιοδικά η σωστή λειτουργία τους.
Υπόβαθρο σ' αυτό είναι η τεκμηρίωση του συσχετισμού με **πρότυπα μεγέθη** στην κάθε περίπτωση, δηλ. αντίστοιχα μεγέθη υψηλότερης ακρίβειας.

Η διαδικασία αυτή διασφαλίζει τη **μετρολογική ιχνηλασιμότητα**.

Η αλληλουχία των συγκρίσεων

Πώς τεκμηριώνεται η ιχνηλασιμότητα;

Τα εργαστήρια δοκιμών τεκμηριώνουν τη συμμόρφωσή τους με τη σχετική απαίτηση του Προτύπου

- **είτε** με την υποστήριξη εργαστηρίων διακρίβωσης (που τεκμηριώνουν τη δική τους ιχνηλασιμότητα)
- **είτε** με τη χρήση υλικών αναφοράς (τα οποία, *όπου είναι δυνατόν*, είναι ιχνηλάσιμα σε μονάδες SI) ή πιστοποιημένων υλικών αναφοράς.

Επικοινωνία με το διακριβωτή

μέθοδος → εξοπλισμός → οδηγίες κατασκευαστή → καθοριζόμενα όρια ανοχών → επικοινωνία με **διακριβωτή** → επιβεβαίωση ικανότητας παροχής της συγκεκριμένης υπηρεσίας – περιοχή τιμών/ακρίβεια (ανασκόπηση συμβάσεων) → έλεγχος από τον **Υπεύθυνο Ποιότητας** του πελάτη της ικανοποίησης των συμφωνηθέντων → **καταλληλότητα** εξοπλισμού → ενέργειες από το εργαστήριο.

Η απαιτούμενη τεκμηρίωση...

της ιχνηλασιμότητας προϋποθέτει και την αναφορά, στα διαδοχικά πιστοποιητικά, των στοιχείων **ταυτότητας** του εξοπλισμού ώστε να είναι δυνατός ο άμεσος συσχετισμός με την αντίστοιχη αναφορά.

Η αβεβαιότητα...

που δηλώνεται στο πιστοποιητικό διακρίβωσης είναι **απαραίτητη**, όχι μόνο ως απαίτηση του Προτύπου αλλά και για να αξιοποιηθεί από το εργαστήριο κατά τον υπολογισμό και την επανεκτίμηση της αβεβαιότητας των δικών του μετρήσεων.

Αν το πιστοποιητικό διακρίβωσης...

- καλύπτει ένα φάσμα τιμών που δεν καλύπτει την περιοχή συνήθων μετρήσεων, ή
- υπερκαλύπτει την περιοχή μετρήσεων, εκτείνεται όμως σε πολλαπλάσια έκταση της αναφερόμενης τότε **μπορεί** να μην αναδεικνύεται μια πιθανή ανεπάρκεια του οργάνου π.χ. ενός θερμομέτρου.

Πιστοποιητικό διακρίβωσης χωρίς λογότυπο διαπίστευσης...

σημαίνει ότι οι αναφερόμενες δοκιμές είναι **εκτός διαπίστευσης**! Η απουσία λογότυπου, στην περίπτωση εργαστηρίων διαπιστευμένων για τις αναφερόμενες μεθόδους, πιθανόν να εμπεριέχει παραπλάνηση τού πελάτη.

➔ Απαιτείται ενημέρωση του πελάτη για αυτή την εκτός διαπίστευσης παρεχόμενη υπηρεσία, για αποφυγή του κινδύνου **παραπλάνησης** αφού ο πελάτης μπορεί να θεωρεί πως το εργαστήριο είναι (γενικώς και αορίστως) διαπιστευμένο.

Επομένως, αναμένεται...

από τον Υπεύθυνο Ποιότητας ή άλλο εξουσιοδοτημένο άτομο, να αξιολογεί στην κάθε περίπτωση **την πληρότητα και την επάρκεια του πιστοποιητικού** για τον καθορισμένο σκοπό και να προωθεί τις αναγκαίες διορθωτικές ή προληπτικές ενέργειες.

Ο εξωτερικός έλεγχος ποιότητας*

είναι απαραίτητος. Μ' αυτόν ελέγχεται η συνολική επάρκεια της διαδικασίας και της **αξιοπιστίας** του αποτελέσματος.

Η διαδικασία αυτή προνοεί για τη σύγκριση αποτελεσμάτων μετρήσεων, κατά τεκμήριο ταυτόσημων, δειγμάτων από αριθμό εργαστηρίων που χρησιμοποιούν την ίδια ή διαφορετική μέθοδο.

* Σχήματα δεξιότητας/διεργαστηριακές συγκρίσεις

Η επίδοση του Εργαστηρίου

σε ένα διεργαστηριακό πρόγραμμα μετρείται συνήθως το "z-score" που ορίζεται από τη σχέση:

$$z\text{-score} = (x_i - x_a)/\sigma$$

όπου

σ = η τυπική απόκλιση όλων των αποτελεσμάτων
 x_i = η τιμή που προσδιορίστηκε από το Εργαστήριο
 x_a = η τιμή που συνοδεύει το δείγμα (καθορισμένο από τον προμηθευτή – πιστοποιημένη ή ως ο μέσος όρος)

Η επίδοση είναι...

- **ικανοποιητική**, αν $z\text{-score} \leq 2$
- **μη ικανοποιητική**, αν το $z\text{-score} > 3$
- **αμφίβολη**, αν το $z\text{-score}$ έχει ενδιάμεση τιμή

Ο εσωτερικός έλεγχος...

ποιότητας διεξάγεται με τη χρήση των υλικών αναφοράς ή και άλλων για όσο χρόνο παραμένουν αναλλοίωτα. Είναι αναγκαίος ο καθορισμός **κριτηρίων αποδοχής**.

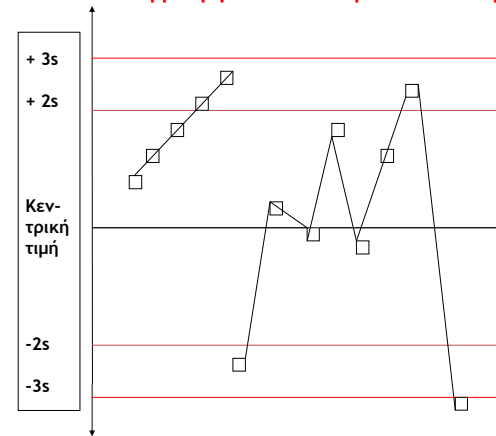
Τα διαγράμματα ελέγχου απεικονίζουν την **καθημερινή και διαχρονική επίδοση** του εργαστηρίου και συμβάλλουν στην έγκαιρη και αποτελεσματική λήψη κατάλληλων **διορθωτικών/ προληπτικών** μέτρων.

Με τη χρήση πιστοποιημένων υλικών αναφοράς μπορεί, παράλληλα, να τεκμηριωθεί η **ιχνηλασιμότητα**.

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

45

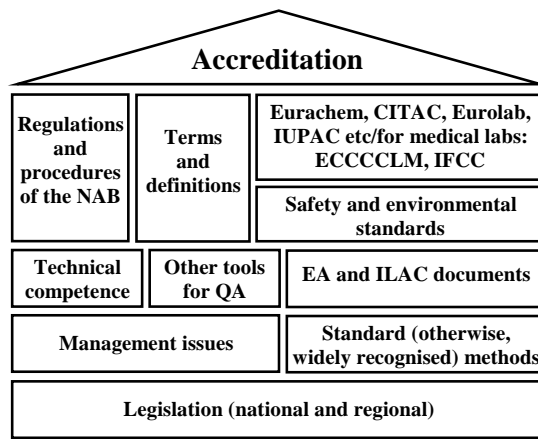
Διάγραμμα εσωτερικού ελέγχου

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

46

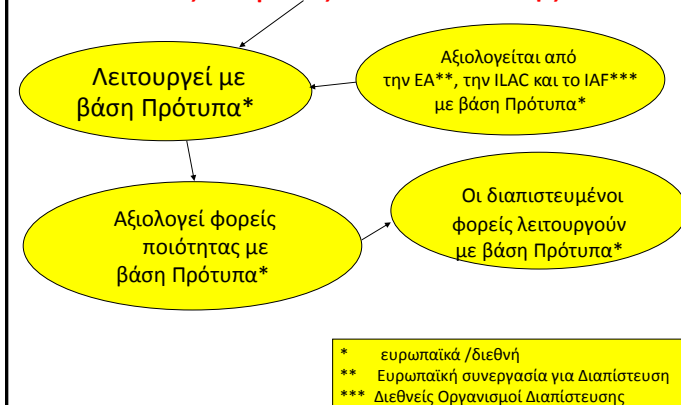
“Κτίζοντας” ένα εργαστήριο...

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

47

Ένας Φορέας Διαπίστευσης...

* ευρωπαϊκά / διεθνή
 ** Ευρωπαϊκή συνεργασία για Διαπίστευση
 *** Διεθνείς Οργανισμοί Διαπίστευσης

23.01.2015 Ημερίδα για τη Διασφάλιση Ποιότητας Τροφίμων και Νερών

48

Ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες

επείγει η ανάγκη για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας προϊόντων και υπηρεσιών.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η κατανόηση από όλους τους εμπλεκόμενους της σημασίας της διασφάλισης της ποιότητας.

Με αυτό τον τρόπο μπορεί να υπάρξει **αιφρορία της ανάπτυξης και δημιουργία θέσεων εργασίας!**

Τελειώνοντας...

*θα ήθελα να σας ευχαριστήσω
για την προσοχή σας και...
τις ερωτήσεις σας!*